

Skyttekonens hus i Vammen med livlig aktivitet på det, der i dag er Hybenvej.

Se mere på side 10. (ai).

Medlemsblad nr. 2 2026, 33. årgang

Tjeleegnens Lokalhistoriske Forening

Marianne Lybek Witt
Søndermarksvej 13, Ørum, 8830 Tjele
25610087 Mariannewitt@hotmail.com

Formand

Karen Vesterby
Meldgårdsvej 15, Rødding, 8830 Tjele
40640429 vesterby@godmail.dk

Næstformand

Per Vester
Lærkevej 21, Ørum, 8830 Tjele
40486029 begtrup23@gmail.com

Kasserer, Arkivleder

Lis Jensen
Flarupvej 14, Møllerup, 8830 Tjele
28438805 Flarupvej14@fibermail.dk

Sekretær

Jørgen Dalager
Midgårdsvej 3, 8800 Viborg
23278928 nederskov@dalager.com

Tjele på Tværs

Jan Dalsgaard Johannesen
Norupvej 8, Vammen, 8830 Tjele
25372020 jan.dalsgaard.johannesen@gmail.com

Medlem

Per Busk Sørensen
Meldgårdsvej 47, Rødding, 8830 Tjele
30660296 perbusk@gmail.com

Medlem

Erik Overgaard
Vråvej 9, Vrå, 8830 Tjele
30485291 overgaard.erik@gmail.com

Suppleant
Tjele på Tværs

Anne-Marie Chakravarty
Vorning/England
52653558 ascotqueenbee@gmail.com

Suppleant,

Tjeleegnens Lokalhistoriske Arkiv

Tjelevej 8 - Ørum - 8830 Tjele

tlf: 23280723

e-mail: info@tjelearkivet.dk

www.tjelearkivet.dk

Åbent hver mandag kl. 14 - 17

(Ferie lukket i juli måned)

Referat fra generalforsamlingen

Tjeleegnens Lokalhistoriske Forenings generalforsamling blev afholdt den 16. februar i Vorning Kultur- og Forsamlingshus med godt 50 deltagere.

Af Lis Jensen

Beretninger

Efter valg af dirigent og skriftfører aflagde formand Marianne Lybek Witt beretningen for året 2025. Første arrangement var foredrag med Pia Fris Laneth om kvinde- og pigeliv, hvor ca. 40 personer var mødt op. I juni var bestyrelsen og de frivillige på tur til Naturskolen i Hald. I september mødte ca. 30 personer op til foredraget i Hammershøj ved J.P. Kålund om Andelskassens historie. Foredragsrækken sluttede i oktober med Jess-Ole Jensens foredrag om straffefangerne fra Horsens og mergelgravning. Her mødte ca. 50 personer op. Den landsdækkende dag "Arkivernes Dag" blev afholdt den 22. november i vores afdeling, og her fortalte Henning Pedersen om spejderne i Løvel, Rødding og Vammen til de ca. 20 fremmødte deltagere.

Fra bogselskabet fortalte Marianne Lybek Witt om arbejdet med den næste udgave af Tjele på langs, der udgives til november i år. Indlæggene i bogen afhænger af tips, og redaktionen er altid interesseret i flere historier fra området, så der fortsat kan udgives en bog hvert andet år.

Regnskab

Per Vester gennemgik regnskaberne for foreningen og bogselskabet. For foreningen udviste regnskabet et lille overskud på 1.248,87 kr., og med et indestående i banken på godt 73.000 kr. kan foreningen fortsætte arbejdet for de godt 200 medlemmer.

For bogselskabet var der efter salget af 2024-udgaven et overskud på godt 59.000 kr., og

med en bankbeholdning på 107.000 kr. skulle der være rigeligt til dækning af udgivelsen i år.

Valg

Valget af bestyrelsesmedlemmer blev hurtigt overstået, da Per Vester, Jan Dalsgaard Johansen og Lis Jensen alle modtog genvalg. Erik Overgaard fortsætter som suppleant, og Anne-Marie Chacravarty blev nyvalgt. Revisorerne Solveig Nielsen og Peder Hedegaard modtog ligeledes genvalg. Som revisorsuppleant valgtes Flemming Kammersgaard.

Foredrag

Efter kaffen fortalte 94-årige Inger Flarup fra Vorning levende og interessant om sit lange liv krydret med beretninger om oplevelser med og om beboere og forretningsliv i Vorning og omegn gennem tiden. (*Inger Flarup har også fortalt sin historie til Tjele på langs, 2026*).

Inger Flarup

Livets gang på Arkivet

Her på arkivet har vi travlt med registrering af billeder, film og meget andet materiale, vi har modtaget det

sidste halve år. Vi er glade for det hele og vil gerne have endnu mere.

Billederne kan ses på hjemmesiden arkiv.dk, og meget af det andet kan ses på arkivets egen hjemmeside tjelearkivet.dk. Vi præsenterer også materiale på Facebook. Vi glæder os over de mange interesserede, vi kan se, bruger de forskellige kanaler.

Hver mandag har vi selvfølgelig også åbent på arkivet på Tjelevej 8 i Ørum. Modsat de elektroniske kanaler kan vi her mødes til en snak om lokalhistorie mv. over en kop kaffe. Alle er velkommen til et besøg for at se, hvad arkivet rummer eller måske for at aflevere noget til os.

Vi har jævnligt møder med sognerepræsentanterne. Sognene, der tilsammen udgjorde Tjele Kommune, har hver en repræsentant i gruppen. Det giver en viden om, hvad der sker rundt omkring i de forskellige områder. Måske

Fra Redaktionen

I har måske bemærket at *Tjele på Tværs* ser lidt anderledes ud denne gang. Bl.a. er skrifttypen ændret og alle billeder har fået bløde kanter.

Af Erik Overgaard

På tværs af blad, hjemmesider og andre publikationer arbejder forening og arkiv på at lave en fælles *grafisk paraply*, så Tjeleegnens lokalhistorie bliver nemmere genkendelig.

Vi prøver os lidt frem, og dette nummer af TpT er ét af disse forsøg. Vi hører meget gerne fra jer med ris/ros og gode forslag.

Skrifttypen hedder *alegreya*, som allerede bruges på Vammen-siden. Den er skabt til læsbarhed og er moderne samtidig med, at den ser lidt gammeldags ud.

De bløde kanter på billederne er for at sætte

skal vi have billeder af en ejendom, der er på vej til at blive revet ned eller nogen kender en person, der har gode historier, der skal bringes videre.

Der er nok at tage fat på. Har du lyst til at bidrage med et eller andet så kig indenfor en mandag eftermiddag til en snak og få en kop kaffe.

Venlig hilsen

Mette Broberg & Per Vester

Arkivledere

øget fokus på det egentlige motiv, samtidig med at det er lidt nostalgisk, og billedet smelter lidt bedre sammen med teksten.

Mange af de originale billeder, som vi gerne vil bruge, er ikke af fantastisk kvalitet, så vi tillader os nu og fremover at benytte kunstig intelligens til - nænsomt - at forbedre billeder. Når det er sket, vil billedteksten være tilføjet et (ai).

Vi har før skrevet lange internetadresser i bladet, og de er træls at se på, men fungerer fint på net-udgaven af bladet. Lange adresser kan komprimeres til korte links, og det vil vi gøre fra og med dette nummer.

En vandring på Løvel kirkegård i 1995

I 1995 arrangerede Løvel Menighedsråd en rundvisning på Løvel Kirkegård. Det var 2 gamle *Løveldrenge* der stod for rundvisningen og fortalte om de gamle gravsteder og de personer, der lå begravet der. Det blev en rigtig hyggelig aften med stort fremmøde.

Af Jonna Bach

Alle historierne fra rundvisningen blev skrevet ned og er siden trykt i bogen [*Af støv er du kommet*](#). Bogen kan læses på Tjeleegnens Lokalhistoriske Arkiv i Ørum, og på nettet:

De to ældre herrer, der viste rundt, var fhv. kirketjener Marinus Christensen og fhv. fiskehandler og slagter Poul Andersen, begge Løvel.

De var om nogen, kvalificeret til at være rundvisere. De havde et stort lokalkendskab, idet de begge var født og opvokset i Løvel og hav-

Løvel gamle Skole.

de lagt hele deres manddomsgerning i Løvel.

Poul Andersen var født i 1906. Han var søn af slagter og bondemand Anders Andersen. De boede i den gamle skole i Løvel og hans far drev landbrug ved siden af slagtningen.

Slagter Andersen købte og slagtede både kreaturer og grise, og det forgik hjemme i hans slagtehus. Poul og hans brødre hjalp naturligvis til, både med landbruget og med slagtning

og salg. De havde et lille hestekøretøj, hvorfra de kørte rundt og solgte kød, både på landet og i byen.

Lille Johanne har fået lov at komme med på landtur.

Senere ernærede Poul Andersen sig også som hjemmeslagter og med at sælge fisk på landture fra sin lille bil, og han blev aldrig kaldt andet end Poul Fiskemand. Han boede sammen med sin kone Kirstine i den østlige ende af Tinggade.

Marinus Christensen var også ud af en gammel Løvelslægt. Hans slægt kan føres tilbage i lige linie til den første Kvorning, der kom til Løvel i 1600-tallet. Marinus var født i 1919 og han var søn af Niels Peder og Karoline Christensen.

Huset, som Niels P. Christensen fik bygget i 1939, blev kaldt Kirkely. Her boede Marinus indtil sin død i 2003

Niels Peder Christensen blev ansat som kirketjener ved Løvel kirke i 1928, og han byggede et hus lige syd for kirkediget. I 1954 gik han på pension, og Marinus overtog jobbet efter sin far som graver og kirketjener ved Løvel kirke.

Det job passede han omhyggeligt i over 25 år, indtil han gik på pension.

Udover kirketjenerjobbet var Marinus også reservepost og daglejer ved landbruget og meget andet. Hans hjælpsomhed og gode lune resulterede bl.a. ved, at han et år blev "Årets løve" i Løvel.

Marinus som landpost, her i samtale med gårdejer Thomas Bach. Privat foto.

Et gemytligt øjeblik i Løvel:

Karl Vasegård og fhv. smedemester H.P. Hansen nyder en formiddagsbajer i købmand Thorups baglokale i Løvel, ca 1975. Hansen havde med tiden fået lavet en lille trampesti, der gik fra smedjen, bag om de små huse i Tinggaade hen til købmanden.

Skæbner i „Spilledaasen“

Det blinde Ægtepar i Rødding ved Viborg –Manden Radio-Reparatør, Fruen Kirkens Organist.

»Taalmodighed er Forudsætningen for at kunne leve som Blind«

SYV, otte Kilometer Nordøst for Viborg ligger Landsbyen Rødding. Et hyggeligt lille Landsbysamfund med Gaarde, Smaahuse, Købmænd, Forsamlingshus og Kirke. Livet har sit eget Tempo herude - sindigt, slideligt gøres Dagens Gerning; men der er immerhen Tid til at smutte ind til Købmanden og slaa en Sludder af. Den drejede sig saamænd om den nymodens Pudring af Marker og Skove fra Flyvemaskine, som det blev gjort paa Frijsendal forleden, - paa een Dag lavede en Flyver alt det Arbejde, 10 Mand ellers skulde have brugt Uger til.

Den Besøgende lytter lidt til Diskussionen og spørger, om det ikke er i Byen her, at der lever et blindt Ægtepar.

- Jow, det er rigtigt nok. Drej ned ad den Vej henne ved Kirken, saa ligger der et bette hvidt Hus paa højre Haand. Dér bor Radiomanden og Organisten - de er helt blinde begge to, men flinke er de - og de klarer sig selv!

Blomstrende Buske vokser op ad det lave Bindingsværkshus' hvidkalkede Mure. Med vaklende sorte Bogstaver, flankeret af Nodetegn, staar Navnet "SPILLEDAASEN". Ingen Mennesker er at øjne - ingen ser os. Vi staar stille og beundrer, hvad to Mennesker uden Synets Gave kan faa ud af en Have og et Hus. Stærkt duftende Blomster, sirligt holdte Gange og Bede.

En lille 2-3 Aars Dreng kommer omsider forsigtig frem fra Hækkens Skjul, - hans Øjne er lige saa lyse himmelblaa som den strikkede Kravledragt med de fine store, hvide Knapper. Han kikker skeptisk og dog nysgerrigt paa de to Fremmede og knuger et Par Margueriter i

Haanden. *Dem er til Mor*, siger han til sidst og skrider determineret mod Døren.

Vi slipper ind sammen med Sønnen - ind i det forunderlige Hjem, som i det ydre ikke adskiller sig væsentligt fra andre danske Landsbyhjem, men hvis Præg dog bliver noget helt væsentforskelligt paa Grund af Beboernes Blindhed. Manden staar ved Telefonen og taler med Aarhus. Konen, Fru Ohlsson tager imod. Venligt, smilende - og dog med den Smule Reserverthed, man altid vil vise overfor ukendtes uanmeldte Besøg.

Samtalen kommer dog hurtigt i Gang - det blinde Ægtepar har før haft Besøg af Pressen, og synes ikke uvillige til at fortælle om, hvordan Livet dog kan leves, selv om man er totalt blind.

Signe Ohlsson blev født paa en Bondegård nær Rødding. Damsgaard var hendes Pigenavn. Hun er født blind, kan intet som helst se - blot vagt skelne, om det er Nat eller Dag. Forældrene tog sig kærligt af hende i Barndommen - og gjorde det kloge at sende hende til Blindeskolen paa Refsnæs allerede i 9 Aars Alderen. Her lærte hun blandt andre blinde Børn at finde sig til Rette i Tilværelsen og fik den Følelsessansens Opøvelse, som for den Blinde er Livets vigtigste Kunst.

- Senere kom jeg jo ind paa Blindeinstituttets Skole, lærte at væve og fik Lov at dyrke min Musik. Jeg havde Evner for det, spillede tit i Selskaber og til Dans - og saa lærte jeg ogsaa at spille Harmonium. Da saa Stillingen herovre blev ledig, var der gode Mennesker, som syntes, at jeg skulde have den, - og det var et af mit Livs største Glæder, da jeg kom tilbage

Fru Olsson ved Harmoniet.

til Landsbyen her og blev Kirkens Organist.

Desuden har jeg Undervisning, mange Spille Elever - 26 er det højeste Antal, jeg har haft i en Sæson.

- Og De blev ogsaa gift herovre?

- Naah, Manden havde jeg nu mødt paa Blinde-Instituttet. Vi havde fælles Interesser, han er ogsaa meget musikalsk, uddannet som Pianostemmer - vi var sammen til et Par Selskaber derude - og saa, ja saa var det sket. - Hun ledsager Ordene med et stille Smil.

Radiomekaniker - trods Blindhed

Gustav Ohlsson bryder ind med en lille rap Replik af dem, der er hans lidt galgenhumoristiske Styrke.

Og saa spørger han Intervieweren:

- Kan De ikke huske mig? Vi to har mødt hinanden før.

Jeg maa erkende min svigtende Hukommelse.

- Ja, jeg kan jo ikke se Dem, men jeg husker Stemmen, siger Ohlsson. Naar jeg nu minder Dem om en Luftvarslingsøvelse i Tiden omkring 1930, lysner det saa ikke for Dem?

- Jo, rigtigt! Var det Dem, der hang som Lytter paa Sadlen ved Militærets Lytteapparat og slog alle de andre, da de prøvede paa at finde det rette Sigte for Luftværnskanonen?

- Jo netop! Og husker De, at Radioudsendelsen beviste Blindes Overlegenhed, naar det gjaldt at lytte? Luftværnskommandoen brugte os inde fra Instituttet til at stille Lytteapparaterne ind og ved Motordrønet følge Maskinerne, saa Projektørerne kunde fange dem - eller ved Dagslys Automatsigtet syntonisere Batteriets Skyderetning.

Hukommelse; Skønt Ohlssons Træk er skarpe og karakteristiske med de halvlukkede Øjne over en fint formet Næse og et Kranie af aristokratisk Form, kan jeg ikke stedfæste, hvor og hvornaar vi har truffet hinanden.

Vi er altsaa gamle Bekendte. Det skal fejres ved et Glas.

- Hvor staar Glassene, Signe? Det var dig, der vaskede op!

I Blindes Hjem er det at finde en Ting et uoverkommeligt Arbejde, hvis ikke den er anbragt nøjagtigt paa sin Plads. Nøglen til Skabet hænger saa højt, at lille 3 Aars Arne ikke kan naa den - faar han Fingre i en Ting og flytter den, kan det koste Timer før den findes. Derfor er Mors Vævestue og Fars Værksted strengt aflaaeste Gebeter.

- Kunde De klare Dem som Pianostemmer, Gustav Ohlsson?

- Ja, i København gik det godt, men herovre paa Landet er det straks vanskeligere. En blind Stemmer er normalt lige saa god eller bedre end en seende, men det kniber, naar man skal følges til og fra Rutebilen og finde Vej.

Har de altid været Blind?

Nej, jeg var et normalt Barn, men mistede Synet som lille. En Regnbuehindebetændelse efter Mæslinger kostede mig Synet, ogsaa jeg kom paa Refsnæs og Instituttet og nød godt af Undervisningen dér.

- Og De har trods Deres store Handicap dog faaet noget ud af Livet?

- Ja, vi har jo da Hytten her og hinanden! Og saa har vi Drengen. En Dag bliver han vores

Øjne.

- Hvordan klarer De Dem?

- Det gaar rundt, selvom det er smaat. Vi faar tilsammen 300 Kr. i Invalideunderstøttelse om Maaneden, min Kone tjener jo lidt ved Organist-Hvervet og har sine Spille-Elever. Ogsaa Væveriet kan kaste lidt af sig. - Og saa har jeg altsaa slaaet mig paa at reparere Radioer.

Det forekommer mig ubegribeligt, at man som blind kan klare den Slags Finmekanik..

- Med Taalmodighed gaar det. Men selvfølgelig, det tager sin Tid. Vil De se mit Værksted?

Og vi gaar ind i Ohlssons Kongerige, - hvor han selv ved, hvor al Ting ligger, hvor hverken Konen eller Barnet har Adgang. Et første Klasses Værksted med alt muligt Tilbehør. Mange Radioapparater staar indsat til Reparation. Den elektriske Loddebolt, Boremaskinen, Nedstrygeren. Skruetrækkere og Tænger i alle Størrelser - Ohlsson betjener selv det hele.

- Naturligvis hænder det, siger han, at man maa »laane et Øje« til de sværeste Ting, men Folk er flinke til at se for mig.

For Tiden er jeg i Færd med at bygge en Sen-

der, - om et lille Aars Tid haaber jeg, den er færdig. Helt hjemmebygget! Og saa skal jeg her fra »Spilledaasen« snakke med hele den vide Verden - Den, jeg aldrig faar at se, men nu alligevel kan komme i Kontakt med pr. Kortbølge..

Ohlsson nynner en lille Melodi. - fortaber sig i Drømmen, mens hans Haand varsomt kærtegner det paabegyndte Apparats Skalaer, Lampesokler og Kondensatorer.

- Tak for i Dag Gustav Ohlsson. Men et Spørgsmaal til Slut: Hvad er den vigtigste Egenskab for en Blind?

- TAALMODIGHED! Taalmodighed med sig selv - og forresten ogsaa med andre Mennesker. Der vil altid være nogen, som nok skal sørge for, at man aldrig kan glemme, at en anden En er blind.

De to Ægtefolk følger ud med Barnet mellem sig. De staar foran Huset paa Blomsternes Baggrund. Hovederne vendes mod Bilen, da Motoren spiller op og Gearet brummer. De lytter efter dem, der kører videre ud gennem Sommerlandet. De to blinde tænker maaske deres om alt det, de ikke ser.

Vi andre, der følger Vejen mellem grønne Agre og ser Solen lyse over Skov og Sø, havde ogsaa faaet et og andet at tænke paa.

SVEND CARSTENSEN

Skyttekonens hus

På Hybenvej i Vammen lå der engang et lille hus, som i mange år blev kaldt *Skyttekonens hus*. I dag findes det ikke længere. Det blev revet ned i 1938, da *'Gujeseme' Knudsen* påtog sig opgaven. Senere blev grunden en del af det, man kendte som Brugsens have. Men historien om huset og menneskene, der boede der, lever videre.

Af Jan Johannessen

Den 6. oktober 1877 købte Laust Nielsen en parcel af matrikel 30a, som lå midt i Vammen. Prisen var 600 kroner, og her opførte han et lille hus. Laust var født i Kvols i 1837 og gift med Karen Marie Jensen, født i 1848 i Øster Tørslev. Laust og Karen Marie mødte hinanden i Lindum og blev viet i Lindum kirke den 31. juli 1869. Sammen begyndte de et liv, der skulle vise sig at blive både arbejdsomt og prøvende.

Ved folketællingen i 1880 boede familien i huset med fem små børn. Livet var beskedent men fyldt med aktivitet. I 1886 købte Laust yderligere et jordstykke (matr. 11k) og fik dermed status som husmand. Han arbejdede blandt andet som slagter og senere med agerbrug.

Laust var i flere år skytte på Tjele Gods. Det var herfra, tilnavnet opstod. For mens Laust var skytten, blev Karen Marie kendt i sognet som *Skyttekonen*. Navnet fulgte hende resten af livet.

Laust og Karen Marie fik otte børn. Men tiden var hård, og fem af børnene døde som små inden de var fyldt 5 år. En søn døde som 57-årig, og det var kun to – Dorthea Marie og Anthon Michael, som overlevede deres forældre. Sorgen må have været tung, men hjemmet var alligevel åbent. Parret tog også to plejebørn til sig og opfostrede dem som deres egne.

Folketællingerne gennem årene viser et lille hjem med skiftende børneflokk, plejebørn og slid. Det var et liv præget af nøjsomhed og pligt, men også af omsorg. Karen Marie passede hus og børn, mens Laust arbejdede –

både på jorden og i sit virke.

Da Laust døde i 1912, 74 år gammel, blev han begravet på kirkegården i Vammen. Karen Marie stod nu alene tilbage. For at klare sig solgte hun jorden fra, men beholdt huset på Hybenvej (matr. 30c).

Sønnen, der sikrede hendes alderdom

I 1923 overtog sønnen Jens Peter Nielsen huset. Han var ugift og boelsmand i Fastrup, men købte huset, så hans mor kunne blive boende der i sine sidste år. I sognet blev han kaldt Peter Skytte.

Jens Peter arbejdede først som karl på Norupgård, orefter han prøvede lykken i Amerika. Opholdet i Amerika blev dog kort.

Han rejste til Albion, USA den 10. april 1905, men allerede i 1908 var han tilbage i Danmark, og året efter købte han en gård i Fastrup. Han døde allerede i 1929, 57 år gammel. Karen Marie overlevede sin søn og blev boende i det lille hus helt frem til sin død juleaften 1936 – 88 år gammel.

En avisartikel fra 1934 fortæller om hendes 86-års fødselsdag. Hun var da en kendt og særpræget skikkelse i byen – et menneske, som mange havde et forhold til.

Minderne om Skyttekonen

En af dem var Jørgen Spanggaard, der som barn blev sendt ind til Skyttekonen med mad. Han fortalte senere:

Hun havde kun én tand, og når børnene fik et stykke kandis, bed hun selv et stykke af med

den ene tand, før de fik resten. Det var både lidt uhyggeligt og lidt særligt. Nogle gange havde hun æbler liggende på kakkelovnen – for nogle børn en sand delikatesse.

Man ser for sig det lille hus, varmen fra kakkelovnen, den ældre kone med det særprægede smil og børnene, der både var nysgerrige og lidt ængstelige.

Afslutningen

Efter Karen Maries død i 1936 blev boet gjort op i Viborg. De to overlevende børn, Dorthea Lund og

Michael Nielsen, overtog ejendommen og solgte den videre til Vammen og Omegns Brugsforening.

I 1938 blev huset revet ned. Det lille hjem, der havde rummet så meget liv, glæde og sorg, forsvandt fra Hybenvej.

Men historien om Skyttekonen – Karen Marie Nielsen – lever videre i fortællingerne. Hun var ikke en kendt person uden for sognet, men i Vammen satte hun spor. Hendes liv fortæller om nøj-

somhed, tab, omsorg og værdighed i en tid, hvor livet på landet var både hårdt og enkelt.

Og selv om huset ikke længere står, er det stadig en del af byens historie.

Tyske flygtninge i forsamlingshusene

Da russerne i slutningen af 2. verdenskrig rykkede frem gennem det østlige Tyskland opstod strømme af flygtninge, der forsøgte at komme væk. Man anslår, at mellem 12 og 14 millioner flygtede med tog, til søs og til fods.

Af Per Vester, arkivleder

En del af disse flygtninge kom til Danmark. Omkring 350.000 nåede at komme ind i landet inden krigen sluttede i maj 1945. Mange blev her efter befrielsen. I 1949 var de fleste rejst til Tyskland.

Værnemagten placerede flygtninge i lejre rundt omkring i landet. Den største lejr var i Oksbøl. Andre blev placeret ude på landet i forsamlingshuse. Det skete også i Ørum og i Hammershøj.

Torben Holmgård Nielsen har skrevet om tiden i Ørum under krigen. Han skriver, at der kom flygtninge til byen, og de blev indkvarteret i forsamlingshuset på Østergade. De kom med tog fra Tyskland og var klædt i laser og pjalter.

Hans erindring er, at der ikke var kontakt mellem flygtningene og beboerne i byen. De var jo tyskere, placeret af besættelsesmagten og sproget var også

I Michal Lade's erindringer kan man læse, at der kom måske 100 flygtninge til byen, og at mange døde i den første tid. Efter befrielsen blev de bevogtet af danske CB'ere. CB'ere var fra civilbeskyttelsen, en forløber for det, der i dag er kendt som civilforsvaret. I efteråret 1945 flyttede flygtningene fra Ørum.

I Hammershøj Forsamlingshus blev der også placeret flygtninge. Tjeleegnens Lokalhistoriske Arkiv er i besiddelse af et tysk dokument fra den tid. Den 11.6.1945 har lagerleiter Müller lavet en optegnelser over antallet mv. Den viser, at der i alt var 103 personer i "lejren". 8 var børn under 6 år, mens der var 25 mellem 6 og 14. 12 var mellem 14 og 18 og 4 var mellem 18 og 21.

Der var 32 kvinder i alderen 21 og 50. 8 mellem 50 og 65 og 4 var 65. Der var 2 mænd mellem 21 og 50, 2 mellem 50 og 65 og 5 var 65 år gammel.

Dokumentet viser, at det hovedsagelig var kvinder og børn, der kom hertil. Listen indeholder også oplysninger om flygtningenes hjemsteder. De fleste

Forsamlingshuset i Ørum er nu nedrevet og der er opført boliger på grunden – Østergade 6

en forhindring.

Arne Christensen har også skrevet om sin tid i Ørum. Han fortæller, at flygtninge blev placeret i forsamlingshuset. Der var mest tale om kvinder, børn og ældre. Han fortæller også, at der ikke var megen kontakt til de fremmede.

Flüchtlingslager Hammershøj.

Belegt mit:

1.) Kinder bis zu 6 Jahren	8
2.) Kinder über 6 bis 14 Jahre	25
3.) Jugendliebe	
über 14 bis 18 Jahre männl. 4	
weibl. 8	
über 18 bis 21 Jahre weibl. 4	16
4.) Frauen: über 21 bis 50 Jahre	32
" 50 " 65 "	8
" 65 Jahre	4
	45
5.) Männer: über 21 bis 50 Jahre	2
" 50 " 65 "	2
" 65 Jahre	5
	9
Zusammen	103 Personen

*Müller
Lagerleiter
11.6.45*

stammede fra Preussen.

Forsamlingshuset på Randersvej 21 i Hammershøj er fra 1941.

Preussen dækkede det område, der i dag ligger øst for Berlin, ind i Polen og over mod Kaliningrad. Efter krigen var slut, blev området besat af Rusland. De fleste flygtninge kom derfor senere til at bo helt andre steder i det nye Tyskland. På hjemmesiden "Danmarkshistorien" kan man læse en beretning fra en flygtning (Maria Pohlmann) fra Østpreussen, der kom til Danmark og senere til Sydtyskland. Hun beskriver livet i Danmark, og hendes oplevelse må formodes at være den samme, som flygtningene har haft her hos os i Hammershøj og Ørum. Glade for at være sluppet for krigen men også usikre på, hvad der skulle ske. Ringe kontakt med danskerne, som nærede fjendtlighed overfor tyskerne og dermed også overfor flygtningene.

Flere steder i landet blev danskere fordrevet fra deres landsby og husene blev brugt til indkvartering af flygtninge. De fleste af flygtningene boede i store lejre. Oksbøllejren er en af dem. Museet *Flugt* viser i dag historien om de tyske flygtninge. På Djursland blev området omkring Tirstrup Lufthavn brugt til fire lejre.

Det Danske Filminstitut har en filmdatabase. Her kan man se historiske film. Blandt andet en film om de tyske flygtninge, der kom til landet omkring afslutningen af 2. verdenskrig. Filmen kan ses på instituttets hjemmeside.

Vil I vide mere, skriver I blot *Tyske flygtninge i Danmark* i computerens søgefelt, og der dukker et væld af websider op.

Årets sommertur for bestyrelse, bogredaktion og andre frivillige tilknyttet Tjeleegnens lokalhistoriske Forening og Arkiv gik i år til Bruunshåb Gl. Papfabrik

Vi blev mødt af Jan Ebbesen, som guidede os rundt i det arbejdende museum og papfabrikens historie.

Det blev en fascinerende tur fra affaldspapir, over *kollergang*, til tromle, presning og tørring før det færdig pap kunne formes og sælges til mange formål.

Fabriksmiljøet er stort set, som det var i 1950-erne. Det fortsatte frem til 1987, hvor det blev omdannet til et arbejdende museum med mange frivillige tilknyttet.

En særdeles hyggelig eftermiddag på Bruunshåb Gl. Papfabrik.

Hvad kælderen gemte

Alle ejendomme / beboelser har deres historie. Nogen farverige og spændende, andre festlige og fornøjelige og så dem som er triste og sørgelige. Følgende fortælling må nok høre hjemme i den sidste kategori.

Af Carsten Sørensen

Sidste år blev ejendommen Søndermarksvej 5, Ørum, solgt til Bodil Holm og Kurt Thruue. Boligen havde da stået tomt et års tid.

Huset blev opført i 1957 af Anna og Peder Frandsen, og her boede de indtil de døde i henholdsvis 1995 og 1986. Efterfølgende overtog deres søn, Jens Frandsen huset og boede der indtil sin død den 28. maj 2024.

For noget tid siden var Bodil og Kurt på Tjele Arkivet, for at søge oplysninger om en gravsten som de havde fundet i kælderen. Der var ingen af os, som var tilstede den dag, der kunne bidrage med viden omkring gravstenen, men lovede at skrive lidt i historien.

Personen som gravstenen omhandler - Kristiane Frandsen - var Peder Frandsens første hustru. Hun dør i barselsseng den 4. dec. 1932 i en alder af 48 år. Hun var 8 år ældre end Peder Frandsen. At blive gravid som 48 årig er ekstremt usandsynlig, men det hændes altså. Dertil er det en kritisk og risikabel affære for både moder og barn. Risikoen for svangerskabsforgiftning og andre komplikationer er stor. Ligeledes er risikoen for kromosomafvigelser ved fosteret forhøjet. Det blev en graviditet som endte på den værst tænkelige måde, både mor og barn døde.

Nu kunne fortællingen om Kristiane og Peder Frandsens ægteskab slutte her, men kirkebøger og folketællinger beretter noget andet. I folketællingen 1930, under kolonnen: *Hvor mange døde børn i ægteskabet*, er

der en oplysning om et dødt barn. Tilbage i kirkebogen bliver vi vidne til nok en grim hændelse. Peder og Kristiane bliver viet den 8. nov. 1921, og den 20. sept. 1922 får de en lille pige som bliver døbt Anna Margrethe Frandsen. Det blev et kort liv for den lille pige, hun dør godt en måned senere den 28. okt. 1922. Tilværelsen kan nogen gange være en ubærlig og brutal størrelse.

Peder Frandsen har på et tidspunkt været ansat ved Ørum Bageri som brødkusk. På et charmerende billede, som findes på Tjele Arkivet, ses Peder Frandsen siddende på bukken af en flot lukket brødvogn. Af underteksten fremgår det, at billedet skulle være fra tidsrummet 1920 - 1950. Flere ting taler for, at en nok så korrekt periodeangivelse vil være 1910 – 1925. Ifølge folketællingen 1930 og 1940 boede Peder Frandsen på statshusmandsbruget Østergade 37, og han nævnes her som *statsfæster*. I 1940-tællingen figurerer der endvidere en husbestyrerinde ved navn Anna Christiansen. Som det ofte var tilfældet, så skete der det samme med Peder og Anna. De delte seng og bord,

blev gift i 1941 og 3 år senere kom Jens Frandsen til.

Kristiane Frandsen som ung pige

Jens var ungkarl. Det, at han hele sit liv boede sammen med sine forældre, og efter deres død mutters alene, satte nok sit præg på Jens. Trods dette, så var han en omgængelig og venlig person. Man kom nemt i snak med ham, og jeg oplevede ham som en særdeles vidende person som orienterede vidt og bredt. Jeg husker han fortalte at Peder Frandsen og Johannes Andersen (Førstelærer ved Ørum Skole) i en diskussion, hvilket hændte ret ofte, var blevet så rygende uenige, at det fik det til følge, at Jens blev taget ud af Ørum skole, for derefter at fortsætte sin skolegang i Viborg. Jens fortsatte med at sige om sin far: Han kunne godt være en halsstarrig, gammel kanalje. Jeg fandt Jens i Viborg Katedralskoles Årsskrift 1959.

Efter endt skolegang kom Jens i lære som Ra-

dioteknikker ved Ørum Radio & Fjernsynsservice v/Holger Laursen (I dag Klippehjørnet Veldsvej 4, Ørum)

Ved siden af sit arbejde var Jens en ivrig radioamatør og særdeles teknisk interesseret. En anden interesse var biler eller rettere Volvo, Jens kørte ikke bil! Han kørte VOLVO og kun VOLVO!

Fællesspisning og lysbilledforedrag :
OBS-20 januar 2027
i Sjørring Forsamlingshus

Liv og historie ved Tjele Langsø
ved Birthe Dalsgaard og Bitten Pedersen.

Fællesspisning kl. 18
Lysbilledforedrag kl. 19

Birthe og Bitten beretter med udgangspunkt i historiske og aktuelle billeder fra livet ved Tjele Langsø om menneskers liv og historie. Der fokuseres bl.a. på de store forandringer, der er sket i vores brug af Søen.

Lysbilledforedraget er tidligere blevet vist i Vammen.

Menu: Grillkylling med flødekartofler og agurkesalat. Øl, vin og vand kan købes.

Husk: Tallerkener, bestik, glas og kop

Pris: 100 kr. for voksne. Børn under 10 år 30 kr.

Pris : For lysbilledforedrag alene 50 kr.

Tilmelding: Senest 15 januar på tlf. 21318849 eller mail: axelogcarol@gmail.com

Historisk gåtur i Vammen by Haugårdsvej

*Torsdag den 27. aug 2026 kl
18.30*

Den lokalhistoriske gruppe i Vammen inviterer igen i år til lokalhistorisk gåtur. Det er nu tredje gang, vi gør det, og på denne tur går vi fra

Præsentation af ryttere til ringridning på Haugårdsvej

Der kommer historier om bl.a. sadelmageren, mejeriet, skolen, jordmoderhuset, Arnen, Vesterlide, Overgaard, sportsbanerne, ishuset og meget mere...

Det hele slutter med en forfriskning i forsamlingshuset, hvor der bliver mulighed for en god snak og udveksling af minder.

På gåturen vil der være oplæg fra gruppen, som håber, at deltagerne i vid udstrækning vil bidrage med yderligere historie(-r).

Vil læse lidt på lektien, finder I den her:

<https://vammen-sogn.dk/haugaardsvej/>

Fra Ladeport til Ladestander

***Onsdag den 28. oktober kl.
19.00 i Røddinghus,
Meldgårdsvej, Rødding***

***Foredrag ved Hans Jørgen
Lysholm, tidl. lærer og efter-
skoleforstander.***

For 65 år siden var "Pressens Radioavis" den fælles information for det meste af befolkningen.

For 65 år siden fik barnet en mønt i hånden som tak for veludført arbejde. Beløbet blev ikke overført til kontoen med mobilpay.

For 65 år siden havde Danmark en homogen befolkningssammensætning.

For 65 år siden kunne en ung landmand stadig købe sig en gård på 20 hektar, som familien kunne leve af.

For 65 år siden var det en hæder at sidde i sogneråd og menighedsråd.

Foredraget handler om store og små dagligdags forhold fra livet på landet i 1950-erne og 1960-erne. Det hele sættes ind i en nutidig ramme med perspektiver fra fortid over nutid til fremtiden.

